

Arbitraż w postępowaniu cywilnym oraz mediacja w postępowaniu administracyjnym, cywilnym i karnym

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: oprac. własne.

- Źródło: *Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 6.05.2020 r.].
- Źródło: *Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 6.05.2020 r.].

A photograph showing a business meeting. In the foreground, a person in a dark suit is shaking hands with another person in a light brown suit. On the table, there is a document titled 'CONTRACT', a pen, and a colorful bar chart. The background is slightly blurred, showing a window and other people.

Arbitraż w postępowaniu cywilnym oraz mediacja w postępowaniu administracyjnym, cywilnym i karnym

Źródło: pressfoto, domena publiczna.

Wchodząc w relacje z ludźmi, nie można wykluczyć zaistnienia sytuacji konfliktowych. Sposób poradzenia sobie z nimi wpływa bezpośrednio na jakość naszego funkcjonowania w różnych sferach życia. Spory – o ile to możliwe – można i należy rozwiązywać bez angażowania sądu. Przynosi to liczne korzyści, ale aby je osiągnąć, trzeba mieć wiedzę na temat alternatywnych metod rozwiązywania sporów, takich jak np. arbitraż czy mediacja. Poznaj korzyści płynące z rozwiązywania sporów na innej drodze niż sądowa.

Twoje cele

- Wyjaśnisz, czym są alternatywne metody rozwiązywania sporów na przykładzie arbitrażu i mediacji.
- Scharakteryzujesz arbitraż w postępowaniu cywilnym.
- Przeanalizujesz zastosowanie mediacji cywilnej.
- Wyjaśnisz przebieg mediacji karnej.

- Scharakteryzujesz mediację administracyjną.

Przeczytaj

Alternatywne metody rozwiązywania sporów

Pod pojęciem alternatywnych metod rozwiązywania sporów (ang. ADR – *alternative dispute resolution*) rozumiemy wszystkie możliwości postępowania w sporze.

Głównym ich założeniem jest pozasądowe rozwiązywanie konfliktów, to znaczy takie, do którego nie angażujemy sądu. W postępowaniu sądowym spory są rozstrzygane przez sąd, a przy zastosowaniu alternatywnych metod ich rozwiązywania strony mają duży wpływ na ostateczny kształt swoich relacji. Istnieje wiele alternatywnych metod rozwiązywania sporów, a do najważniejszych zaliczamy arbitraż i mediację.

Arbitraż

Arbitraż to polubowne, pozasądowe rozwiązywanie sporów. Polega na rozstrzyganiu spraw cywilnych (głównie gospodarczych) przez specjalnie do tego powołane osoby (arbitrów), według określonych zasad proceduralnych i materialnych. Zasada arbitrażu jest taka, że strony postępowania mają bezpośredni lub pośredni wpływ na wybór arbitrów, a także na sposób rozstrzygania sporów.

Zalety arbitrażu

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Arbitraż w postępowaniu cywilnym

Wybór arbitrażu przez strony jako sposobu rozwiązania sporu jest całkowicie dobrowolny. W tej procedurze spór rozstrzyga osoba trzecia wybrana przez strony konfliktu (możliwe jest również wyrażenie przez strony zgody na arbitra zaproponowanego przez podmiot zewnętrzny). Strony sporu mają ograniczoną możliwość wpływu na zasady i końcowy efekt orzekania. W arbitrażu rola arbitra jest zbliżona do roli sędziego, ponieważ po wysłuchaniu stron jego zadaniem jest wygłoszenie własnej opinii.

Arbitraż to sąd polubowny, definiowany też jako niepaństwowy, który został powołany na mocy woli stron, a wydany przez niego wyrok ma moc wyroku sądu państwowego. Sąd państwowy jest uprawniony jedynie do kontroli zgodności wydanego w ten sposób wyroku z prawem i zasadami współżycia społecznego.

Podstawą działania sądu arbitrażowego jest [zapis na sąd polubowny](#) – strony mogą go uczynić zarówno przed powstaniem sporu, jak i po jego rozpoczęciu. Wskazują

wówczas przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć. Za porozumieniem strony mogą wskazać zasady, na jakich sąd polubowny ma się oprzeć przy orzekaniu, np. określone reguły czy zasady słuszności. Przyjmuje się nieograniczoność czasową autonomii stron, co oznacza, że mogą one w każdym czasie zmienić zasady prowadzenia arbitrażu. Sąd polubowny może być niestały, tj. taki, który nie ma osobnej siedziby i jest rozwiązywany po wydaniu wyroku, albo stały sąd arbitrażowy.

Największym stałym sądem polubownym jest Sąd Arbitrażowy przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie. W Polsce funkcjonuje około pięćdziesięciu stałych sądów arbitrażowych, które prowadzą listy własnych arbitrów.

Wskaż najważniejszą, twoim zdaniem, wadę i zaletę arbitrażu. Uzasadnij swoje stanowisko.

Źródło: Aymanejed, domena publiczna.

Mediacja

Mediacja jest to próba doprowadzenia do ugodowego, satysfakcjonującego obie strony rozwiązania sporu dzięki dobrowolnym rozmowom prowadzonym w obecności osoby trzeciej, czyli neutralnego i bezstronnego mediatora, który wspiera przebieg negocjacji, łagodzi napięcia i pomaga osiągnąć porozumienie. W sprawach karnych mediacja ma na celu naprawienie wyrządzonych pokrzywdzonemu szkód materialnych i moralnych oraz pozwala na wyrażenie jego uczuć, oczekiwań i potrzeb. Sprawcy

pozwała przejąć odpowiedzialność za skutki przestępstwa i naprawić wyrządzone krzywdy. Sprzyja trwałemu zakończeniu konfliktu lub jego złagodzeniu.

Zasady mediacji

Mediacja jest prowadzona na określonych zasadach.

Dobrowolność
Strony dobrowolnie wyrażają zgodę na udział w postępowaniu mediacyjnym; zgoda ta może być cofnięta na każdym etapie trwania mediacji przez każdą ze stron.
Bezstronność
Strony mediacji mają równe prawa i powinny być traktowane tak samo.
Poufność
Przebieg mediacji objęty jest tajemnicą.
Neutralność
Mediator nie może narzucać stronom własnych propozycji rozwiązań sporu, a porozumienie jest wypracowywane przez strony; na zgodny wniosek stron mediator może wskazać sposoby rozwiązania sporu, które nie są dla stron wiążące.
Akceptowalność
Strony muszą zaakceptować mediatora i jego pomoc w dochodzeniu do porozumienia.

Zalety mediacji

Mediacja ma liczne zalety, m.in.:

- zapewnia stronom możliwość decydowania o jej ostatecznym wyniku;
- zwiększa prawdopodobieństwo trwałego zażegnania konfliktu;
- pozwala wypracować stronom rozwiązania problemu dostosowane do ich potrzeb i oczekiwań;

- zapewnia równorzędną pozycję skonfliktowanych stron;
- pozwala spojrzeć na spór z innej perspektywy;
- zaspokaja potrzebę opowiedzenia o swoich krzywdach;
- zapewnia większą skuteczność realizowania porozumień, ponieważ strony, które same je wypracowały, czują się także odpowiedzialne za ich wykonanie;
- przyczynia się do skrócenia czasu postępowania sądowego;
- przyczynia się do zmniejszenia kosztów postępowania sądowego.

Mediacja cywilna

Zastosowanie mediacji jest możliwe we wszystkich sprawach cywilnych, w których prawo dopuszcza zawarcie ugody. Przedmiotem mediacji mogą być między innymi sprawy o:

- niewykonanie albo rozwiązanie umowy;
- zapłatę;
- rozwód;
- podział majątku;
- zachowek;
- podział spadku;
- rozwiązanie sporów sąsiedzkich.

Jak sprawa trafia do mediatora

Mediacja może być prowadzona pozasądowo (tj. przed wniesieniem sprawy do sądu) lub na podstawie postanowienia sądu (po wszczęciu postępowania). Warunkiem jej prowadzenia jest zgoda stron. Każda z nich może złożyć wniosek o przeprowadzenie mediacji na wszystkich etapach postępowania sądowego.

Wybór mediatora

Mediator może zostać wybrany przez strony albo też wyznaczony przez sąd.

Przebieg mediacji

Gdy mediator otrzyma postanowienie sądu, kontaktuje się ze stronami, ustala termin i miejsce spotkania. Wyjaśnia zasady i cele mediacji, pyta też, czy strony się na nią zgadzają. Mediacja polega na rozmowie stron w obecności mediatora. Może on także indywidualnie rozmawiać z każdą z nich. Strony mogą zrezygnować z mediacji na wszystkich etapach postępowania. Mediacja jest poufna; mediator nie może udostępniać informacji z jej przebiegu innym osobom. Protokół z postępowania nie zawiera ocen ani stanowisk stron. Mediator nie może być świadkiem faktów, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem postępowania, chyba że zostanie zwolniony przez strony z obowiązku zachowania tajemnicy.

Sposób zakończenia mediacji

Mediację może zakończyć ugoda podpisana przez strony. Jeżeli została zawarta przed mediatorem, zamieszcza się ją w protokole lub do niego załącza. Mediacja ze skierowania sądu lub pozasądowa i wystąpienie przez stronę do sądu z wnioskiem o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem kończy się złożeniem przez niego protokołu w sądzie. Zatwierdzona przez sąd ugoda ma moc prawną ugody zawartej przed sądem i kończy postępowanie. Sąd nie zatwierdzi ugody, w całości lub części, jeżeli jest ona sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, a także gdy jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności. Jeśli ugoda, której nadano klauzulę wykonalności, nie została wykonana, można skierować jej wykonanie do egzekucji komorniczej. W przypadku braku ugody strony mogą dochodzić swoich praw w postępowaniu sądowym.

Koszty mediacji

Koszty mediacji obciążają strony w równych częściach, chyba że ustalą one inaczej. Strona postępowania mediacyjnego może złożyć na zasadach ogólnych wniosek o zwolnienie od kosztów mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd. Jeśli dojdzie do zawarcia ugody przed rozpoczęciem rozprawy, strona otrzyma zwrot 100% opłaty sądowej, którą zapłaciła. Jeśli do zawarcia ugody przed mediatorem dojdzie później (po rozpoczęciu rozprawy), strona otrzyma zwrot 75% opłaty sądowej. W przypadku mediacji pozasądowej wysokość wynagrodzenia mediatora i zwrot jego wydatków poniesionych w związku z przeprowadzeniem mediacji wynikają z cennika

ośrodka mediacyjnego. Strony mogą to też uzgodnić z mediatorem przed rozpoczęciem mediacji.

Zdecyduj, w jakich sytuacjach skonfliktowani małżonkowie powinni skorzystać z mediacji.

Źródło: bearfotos, domena publiczna.

Mediacja karna

Mediacja karna może dotyczyć wszystkich przestępstw i przynosi obopólne korzyści pokrzywdzonemu i [podejrzanemu](#) ([oskarżonemu](#)).

Korzyści dla pokrzywdzonego

Mediacja karna pozwala pokrzywdzonemu na dochodzenie swoich praw, wypowiedzenie się o skutkach przestępstwa, wyrażenie emocji, uzyskanie przeprosin, porozumienie się z podejrzanym (oskarżonym) w sprawie naprawienia szkód. Stwarza szansę na szybsze odszkodowanie i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Korzyści dla podejrzanego (oskarżonego)

Mediacja daje podejrzanemu (oskarżonemu) możliwość porozumienia się z pokrzywdzonym o sposobie i terminie naprawienia szkody, zadośćuczynienia za wyrządzoną krzywdę i przeproszenia, sprzyja szybszemu zakończeniu postępowania karnego (a w konsekwencji szybszemu [zatarciu skazania](#)), pozwala na zmniejszenie

kosztów postępowania karnego i stwarza szansę na łagodniejsze potraktowanie przez sąd.

Jak sprawa trafia do mediacji

Sprawa może zostać skierowana do mediacji na etapie postępowania przygotowawczego (z inicjatywy pokrzywdzonego lub podejrzanego albo na wniosek prokuratora lub innego organu prowadzącego to postępowanie) lub po wniesieniu sprawy do sądu (sprawę do mediacji kieruje sąd lub referendarz sądowy). Skierowanie takie jest możliwe tylko za zgodą pokrzywdzonego i podejrzanego (oskarżonego).

Wybór mediatora

W postanowieniu o skierowaniu sprawy do mediacji zostaje wyznaczony zawodowy mediator, a w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach, spoza wykazu prowadzonego w sądzie okręgowym.

Przebieg mediacji

Gdy mediator otrzyma postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji, kontaktuje się ze stronami, wyjaśnia zasady i cel postępowania, informuje o przysługujących im prawach i uzyskuje ich zgodę na udział w mediacji. Jeżeli podejrzanym (oskarżonym) i pokrzywdzonym zgodzą się wziąć udział w mediacji, wybierają sposób jej prowadzenia bezpośredniego (spotkanie) lub pośredniego (bez osobistego kontaktu). W drugim przypadku mediator spotyka się z każdą stroną osobno, przekazując stanowiska i oczekiwania co do porozumienia. Pokrzywdzony i podejrzanym (oskarżonym) mogą zrezygnować z udziału w mediacji na wszystkich etapach postępowania. Mediacja jest prowadzona bezstronnie i poufnie. Pisemne sprawozdanie mediatora z wyników postępowania mediacyjnego nie zawiera ocen ani stanowisk stron. Mediatora nie wolno przesłuchiwać jako świadka na temat faktów, o których dowiedział się od podejrzanego (oskarżonego) lub pokrzywdzonego.

Sposób zakończenia mediacji

Mediacja może się zakończyć wspólną ugodą albo jej brakiem.

Mediator przekazuje organowi, który skierował sprawę do mediacji, pisemne sprawozdanie z wyników postępowania. Do sprawozdania załącza ugodę podpisaną przez podejrzanego (oskarżonego), pokrzywdzonego i mediatora, jeżeli została zawarta. Ugoda taka nie kończy postępowania karnego.

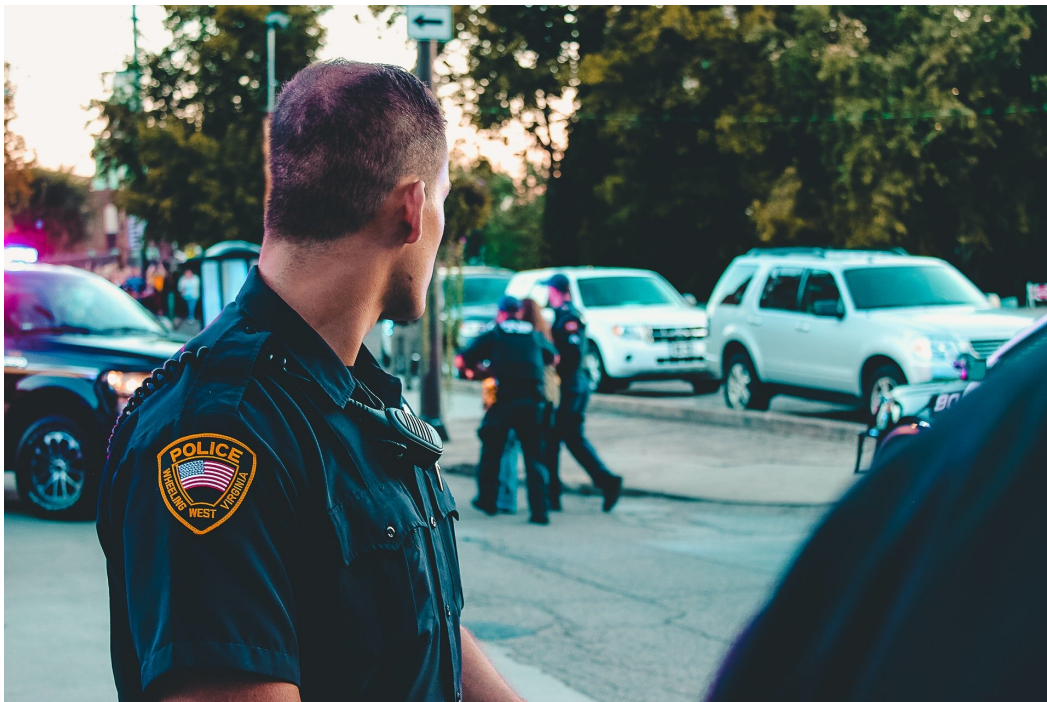
W sprawie z oskarżenia publicznego ugoda zawarta przed mediatorem jest dokumentem zawierającym zgodne deklaracje stron o zakończeniu sprawy. Nie ma ona mocy prawnej, dlatego też musi zostać wydany wyrok. Sąd bierze pod uwagę treść ugody mediacyjnej przy rozstrzygnięciu sprawy, co może skutkować dla sprawcy:

- uwzględnieniem wniosku oskarżonego o dobrowolne poddanie się karze;
- uznaniem faktu zawarcia ugody jako okoliczności łagodzącej przy wymiarze kary;
- nadzwyczajnym złagodzeniem kary, odstąpieniem od jej wymierzenia, a nawet od obligatoryjnego orzeczenia środka karnego we wskazanych w ustawie przypadkach.

W [sprawie z oskarżenia prywatnego](#) mediacja może być alternatywą obowiązkowego posiedzenia pojednawczego prowadzonego przez sąd przed rozprawą główną.

Koszty mediacji

Koszty mediacji karnej (wynagrodzenie mediatora i zwrot wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji) ponosi Skarb Państwa.

Ustosunkuj się do tezy, że mediacja w sprawach karnych powinna być obowiązkowa.

Źródło: domena publiczna.

Mediacja administracyjna

Mediacja w postępowaniu administracyjnym jest alternatywnym sposobem wyjaśnienia i rozważenia okoliczności faktycznych i prawnych konkretnej sprawy i dokonania ustaleń dotyczących jej załatwienia, przy udziale mediatora. Nie polega ona na ugodowym rozwiązaniu sporu przez wzajemne ustępstwa stron, jak w przypadku mediacji cywilnej. W postępowaniu administracyjnym mediacja ma służyć wypracowaniu rozwiązania sprawy administracyjnej. Istota mediacji w tym postępowaniu nie dotyczy sporu między organem administracji publicznej a stroną, ale wyważenia interesu społecznego i słusznego interesu obywateli.

Zakres spraw

Mediacja w postępowaniu administracyjnym może być prowadzona w każdej sprawie, musi jednak na to pozwalać ich charakter. Mogą to być m.in. sprawy, w których:

- strony mają przeciwstawne (sporne) interesy;
- występuje konflikt interesu społecznego z indywidualnym interesem strony;
- występuje wiele stron;

- istnieją trudności z efektywną komunikacją ze stroną lub stronami;
- może być zawarta ugoda administracyjna;
- organ spodziewa się decyzji na niekorzyść adresata i przewiduje wniesienie odwołania.

Przebieg

Z propozycją przeprowadzenia mediacji administracyjnej może wystąpić:

- organ administracji publicznej;
- strona.

Uczestnikami mediacji w postępowaniu administracyjnym mogą być:

- organ administracji publicznej prowadzący postępowanie i strona lub strony tego postępowania;
- strony postępowania.

Mediacja administracyjna może być prowadzona w dwóch modelach. W pierwszym w mediacji bierze udział organ administracji publicznej. W drugim organ ten nie uczestniczy i nie ma wpływu na treść ustaleń stron. W drugim modelu strony mogą uzgodnić treść ugody administracyjnej. Organ administracji publicznej ocenia ustalenia dokonane przez strony. Z przebiegu mediacji administracyjnej sporządzany jest protokół włączany do akt sprawy. Mediację administracyjną, w której uczestniczy organ administracji publicznej, może prowadzić mediator wpisany na listę stałych mediatorów lub do wykazu instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia postępowania mediacyjnego, prowadzonych przez prezesów sądów okręgowych, lub listę prowadzoną przez organizację pozarządową albo uczelnię. W mediacji administracyjnej, w której uczestniczą wyłącznie strony, mediatorem może być także osoba wybrana spoza tych list. Mediatora mogą wskazać uczestnicy mediacji, a gdy go nie wybiorą, wskazuje go organ administracji publicznej, który skierował sprawę do mediacji.

Koszty

Mediatorowi przysługuje prawo do wynagrodzenia i zwrotu poniesionych wydatków. Koszty mediacji administracyjnej stanowią koszty postępowania administracyjnego i są pokrywane przez organ administracji publicznej. Wyjątkiem są sprawy, w których strony mogą zawrzeć ugodę. Wtedy koszty ponoszą strony w równych częściach, chyba że umówią się inaczej.

Oprócz ogólnego postępowania administracyjnego mediację stosuje się w postępowaniu sądowo-administracyjnym.

Ważne!

Porównanie wybranych metod zarządzania konfliktem			
kryterium/metoda	sąd	arbitraż	mediacja
koszty	wysokie	wysokie	niskie
czas	bardzo długi (niekiedy liczony w latach)	długi (liczony w miesiącach lub nawet latach)	bardzo krótki (liczony nawet w dniach)
kto wydaje decyzję	sąd rozstrzygający sprawę	arbiter	strony
poufność	jawność rozprawy	w pełnym zakresie	w pełnym zakresie
komunikacja stron	żadna lub bardzo niewielka	niewielka	o dużym natężeniu
rezultat i jego efekt emocjonalny	sukces albo przegrana którejś ze stron; stres narasta	sukces albo przegrana którejś ze stron; stres rośnie	sukces obu stron; eliminacja stresu

Słownik

nieletni

osoba, która w momencie popełnienia czynu zabronionego ukończyła 13., a nie ukończyła 17. roku życia.

oskarżony

osoba:

- przeciwko której wniesiono oskarżenie do sądu;
- co do której prokurator złożył wniosek o warunkowe umorzenie postępowania;
- co do której prokurator złożył wniosek o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar

podejrzany

osoba:

- wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów;
- której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego

sprawy z oskarżenia prywatnego

sprawy dotyczące ściśle określonych przestępstw (np. lekkiego uszkodzenia ciała, zniesławienia, znieważenia)

środek karny

dodatkowa dolegliwość wymierzana sprawcy przestępstwa (lub wykroczenia) obok lub niekiedy zamiast kary

zapis na sąd polubowny

poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego na podstawie umowy, którą strony mogą zawrzeć przed powstaniem sporu, jak również po jego rozpoczęciu; powinien być w niej wskazany przedmiot sporu lub stosunek prawny (umowa itp.), z którego spór wyniknął lub może wyniknąć

zatarcie skazania

instytucja prawa karnego, która powoduje, że przestępstwo zostaje uznane za niebyłe po upływie określonego czasu

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem, a następnie wykonaj ćwiczenia.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/Pu33IUfK0>

Mediacja w sprawach nieletnich

Czym są mediacje?

Mediacja to dobrowolny i poufny sposób rozwiązywania sporów powstałych także w wyniku czynu karalnego. Polega on na szukaniu porozumienia między pokrzywdzonym i nieletnim sprawcą, z pomocą bezstronnego i neutralnego mediatora. Mediacja może dotyczyć wszystkich czynów karalnych. Koszty mediacji w sprawach nieletnich – wynagrodzenie mediatora i zwrot wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji – ponosi Skarb Państwa.

Jakie korzyści z mediacji wynikają dla pokrzywdzonego?

Mediacja przede wszystkim umożliwia rozwiązanie problemów wynikających z czynu karalnego na zaproponowanych przez pokrzywdzonego warunkach. Poza tym sprzyja wyrażaniu emocji, wypowiedzeniu się na temat skutków czynu karalnego oraz oczekiwań wobec nieletniego sprawcy. Jest też szansą na szybsze uzyskanie odszkodowania lub naprawienie szkody, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i przeprosin.

Czy mediacja pomaga też nieletniemu sprawcy czynu zabronionego?

Tak, ponieważ stwarza możliwość porozumienia się z pokrzywdzonym co do sposobu i terminu naprawienia szkody, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz przeproszenia go. Przyspiesza zakończenie postępowania przed sądem, a co za tym idzie – zmniejszenie kosztów postępowania sądowego. Pozwala też sprawcy na zrozumienie konieczności poniesienia odpowiedzialności za wyrządzoną krzywdę.

Kiedy można skorzystać z mediacji?

Mediacja może być prowadzona na każdym etapie postępowania sądowego z inicjatywy lub za zgodą pokrzywdzonego i nieletniego sprawcy. Sprawę do mediacji kieruje sąd rodzinny, ale wymaga to zgody zarówno pokrzywdzonego, jak i nieletniego sprawcy. W postanowieniu o skierowaniu sprawy do mediacji sąd rodzinny wskazuje mediatora. Może to być instytucja lub osoby godne zaufania, które widnieją w wykazie prowadzonym w sądzie okręgowym.

Jakie działania podejmuje mediator?

Po otrzymaniu postanowienia sądu o skierowaniu sprawy do mediacji mediator kontaktuje się z nieletnim sprawcą i jego rodzicami lub opiekunem oraz pokrzywdzonym. Jeżeli pokrzywdzony jest małoletni, prowadzący mediację nawiązuje kontakt również z jego rodzicami lub opiekunem. Obie strony przekazują mediatorowi zgodę na udział w postępowaniu mediacyjnym. W trakcie spotkań indywidualnych mediator wyjaśnia zasady i cele postępowania mediacyjnego oraz informuje strony o przysługujących im uprawnieniach. Pokrzywdzony i nieletni sprawca mogą zrezygnować z udziału w mediacji na każdym jej etapie.

Jak wygląda mediacja?

Jeżeli nieletni sprawca i pokrzywdzony decydują się na udział w mediacji, wybierają sposób jej prowadzenia w postaci „twarzą w twarz” albo bez osobistego kontaktu. W drugim przypadku mediator spotyka się z uczestnikami osobno, przekazując stanowiska i oczekiwania co do warunków porozumienia.

Mediacja jest prowadzona w sposób poufny, uniemożliwiający osobom postronnym dostęp do informacji uzyskanych w jej toku. Pisemne sprawozdanie sporządzone przez mediatora z przebiegu i wyników postępowania mediacyjnego nie zawiera żadnych ocen zachowania uczestników ani treści ich oświadczeń. Chyba że uczestnik wyraźnie wskaże, że chce ujawnić informacje, które jego dotyczą. Odstąpienie od zasady poufności mediacji jest możliwe wyłącznie za zgodą wszystkich jej uczestników.

Czy postępowanie mediacyjne zawsze prowadzi do porozumienia?

Niestety, nie zawsze. Mediacja może zakończyć się zawarciem wspólnie wypracowanej ugody albo jej brakiem. Mediator przekazuje sądowi, który skierował sprawę do mediacji, pisemne sprawozdanie z jej przebiegu i wyników. Do

sprawozdania załącza też ugode, jeżeli została zawarta. Orzekając w sprawie nieletniego sprawcy, sąd rodzinny bierze pod uwagę sprawozdanie z postępowania mediacyjnego oraz postanowienia ugody zawartej przed mediatorem.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Podaj dwie najważniejsze twoim zdaniem zalety mediacji w sprawach nieletnich z punktu widzenia pokrzywdzonego. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Ćwiczenie 2

Przeanalizuj, jakie znaczenie dla mediacji ma zasada poufności.

Ćwiczenie 3

Wskaż, jakie predyspozycje powinien wykazywać mediator.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Scharakteryzuj, czym jest arbitraż.

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

Mediacja jest to próba doprowadzenia do ugodowego, satysfakcjonującego strony rozwiązania sporu na drodze obowiązkowych rozmów prowadzonych przy udziale trzeciej osoby, tj. neutralnego i bezstronnego mediatora.

Źródło: oprac. własne

Wykaż błąd w powyższej charakterystyce mediacji.

Ćwiczenie 3

Przyporządkuj podmioty decyzyjne do właściwej procedury.

Podmiotem decyzyjnym w mediacji .

Podmiotem decyzyjnym w postępowaniu sądowym .

Podmiotem decyzyjnym w sądzie polubownym .

jest mediator

są strony

jest sędzia

jest arbiter

są mediatorzy

Ćwiczenie 4

Wskaż sprawy, które nie mogą być przedmiotem mediacji administracyjnej.

☐

Sprawy o podział majątku dorobkowego między małżonkami prowadzone w ramach postępowania rozwodowego przed sądami okręgowymi.

☐

Sprawy sądowe o odszkodowanie w związku z popełnieniem przestępstwa spowodowania uszczerbku na zdrowiu.

☐

Sprawy pracownicze podlegające jurysdykcji sądowej.

☐

Sprawy, w których organ ma zamiar wydać decyzję na niekorzyść adresata i może się spodziewać odwołania.

Ćwiczenie 5

Wskaż, które z zasad odnoszą się do mediacji.

kontradiktoryjność ☐

bezstronność ☐

inkwizycyjność ☐

neutralność ☐

Ćwiczenie 6

Wskaż dwie korzyści płynące z przeprowadzenia mediacji karnej dla pokrzywdzonego.

Wskaż dwie korzyści płynące z przeprowadzenia mediacji karnej dla podejrzanego (oskarżonego).

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

Jest to umowa o poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego. Strony mogą ją zawrzeć przed powstaniem sporu, jak również po jego rozpoczęciu. Musi być w niej wskazany przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć.

Źródło: oprac. własne.

Wskaż, o jakiej instytucji mowa.

” Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych § 12

(...) 3. Mediator przechowuje odpisy, kopie oraz notatki z akt sprawy w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z nimi osobom postronnym i po zakończeniu postępowania mediacyjnego zwraca je organowi, który skierował sprawę do postępowania mediacyjnego.

Źródło: Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 6.05.2020 r.].

” Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego Art. 183

§ 1. Postępowanie mediacyjne nie jest jawne.

§ 2. Mediator, strony i inne osoby biorące udział w postępowaniu mediacyjnym są zobowiązane zachować w tajemnicy fakty, o których dowiedziały się w związku z prowadzeniem mediacji. Strony mogą zwolnić mediatora i inne osoby biorące udział w postępowaniu mediacyjnym z tego obowiązku.

Źródło: Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 6.05.2020 r.].

Wskaż, o jakiej zasadzie postępowania mediacyjnego jest mowa w źródłach.

Dla nauczyciela

Autor: Dawid Tarczyński

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Arbitraż w postępowaniu cywilnym oraz mediacje w postępowaniu administracyjnym, cywilnym i karnym

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

25) przedstawia specyfikę alternatywnych metod rozwiązywania sporów w Rzeczypospolitej Polskiej – arbitrażu w postępowaniu cywilnym oraz mediacji w postępowaniu administracyjnym, cywilnym i karnym.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia, czym są alternatywne metody rozwiązywania sporów na przykładzie arbitrażu i mediacji;
- charakteryzuje arbitraż w postępowaniu cywilnym;
- analizuje zastosowanie mediacji cywilnej;
- wyjaśnia przebieg mediacji karnej;
- charakteryzuje mediację administracyjną.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- metoda warsztatowa;
- elementy dramy;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem audiobooka.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Uczniowie odpowiadają na pytania:

- co rozumieją pod pojęciem alternatywnych metod rozwiązywania sporów;
- czym jest według nich arbitraż;
- czy spotkali się z mediacją i co rozumieją pod tym pojęciem;
- czy są w stanie wskazać sytuacje lub rodzaje spraw, które mogą być poddane procedurze mediacji.

2. Zebrane odpowiedzi są zapisywane na tablicy przez wybraną osobę.

3. Przedstawienie tematu i celów zajęć.

Faza realizacyjna

1. Wprowadzenie nauczyciela – omówienie:

- czym są alternatywne metody rozwiązywania sporów i co je odróżnia od postępowania sądowego;
- co to jest arbitraż;
- specyfiki mediacji jako alternatywnej metody rozwiązywania sporów z podziałem na mediację cywilną, karną i administracyjną.

2. Przeprowadzenie ćwiczenia warsztatowego w 3 grupach; każda grupa wymyśla swój scenariusz krótkiej mediacji i po wyłonieniu mediatora oraz dwóch stron prezentuje swoją inscenizację (pamiętając, że mediator jako osoba bezstronna i neutralna informuje strony, czym jest mediacja, jakimi kieruje się zasadami i pośredniczy w rozwiązaniu sporu, które zasadniczo wypracowują same strony):

- grupa I – mediacja cywilna;

- grupa II – mediacja karna;
- grupa III – mediacja administracyjna.

Po przeprowadzeniu każdej inscenizacji cała klasa wskazuje, co umożliwiło, a co utrudniało dojście stronom do porozumienia i czy w każdym przypadku było ono możliwe.

3. Sporządzenie notatki z lekcji z podziałem na najważniejsze informacje dotyczące:

- alternatywnych metod rozwiązywania sporów;
- arbitrażu w postępowaniu cywilnym i mediacji z podziałem na rodzaje (cywilną, karną, administracyjną).

Faza podsumowująca

1. Praca z audiobookiem. Uczniowie w trakcie emisji wynotowują najistotniejsze informacje.

2. Wykonanie ćwiczeń 1–3 do audiobooka.

Praca domowa:

Wykonanie ćwiczeń z modułu „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Informacje o mediacji dla stron postępowań sądowych, gov.pl.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych, prawo.sejm.gov.pl.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, prawo.sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Audiobook może być wykorzystany do lekcji powtórzeniowej lub jako materiał do przygotowania prezentacji multimedialnej o arbitrażu w postępowaniu cywilnym oraz mediacji w postępowaniu administracyjnym, cywilnym i karnym.